

EUHARISTIJA (Alberto Maggi)

Na grčkom *eucharistein*, na hebrejskom *todah*, znači dati zahvalu Bogu za čudesnosti koje u nama čini. Inače *koinonia*, zajedništvo, grčki je izraz koji označava vezu nastalu između Isusovih sljedbenika ujedinjenih u različitosti a koja svoj trenutak nalazi u liturgijskom slavlju Euharistije, sakramentu zajedništva i povlaštenom trenutku bratske obveze i međusobnog darivanja, sa živom i istinskom prisutnošću Isusova tijela i krvi, odnosno u njegovoj realnosti (koja je simbolična samo u gestama i riječima) jedne vjerne ljubavi „do kraja“; isto tako i u prisutnoj Riječi, božanskom i spasenjskom djelovanju stvaranja i života.

Psalam 104, koji je veličanstveni zahvalni himan Bogu stvoritelju, čini se da u redcima 14-15 već izriče radost i snagu koju nam Euharistija daje: „*Ti daješ te niče trava za stoku i bilje na korist čovjeku da izvede kruh iz zemlje i vino što razvedruje srce čovječje; da uljem lice osvježi i da kruh okrijepi srce čovjeku.*“

U euharistijskoj gozbi zajednica zahvaljuje i čini spomen velikog misterija ljubavi nasilne Isusove smrti dok se njegov dar obnavlja i preoblikuje u eshatološki banket. „*U Mesijanskoj perspektivi, Euharistija je anticipacija banketa*“ (Ernesto Balducci).

Kako je poznato, u Ivanovu evanđelju nedostaje izvještaj o euharistijskoj večeri. Ostala četiri malo toga imaju zajedničkog a rečenicu „*ovo činite meni na spomen*“ nalazimo samo kod Pavla i Luke.

No, postoji opasnost da uporaba unaprijed stvorenih formula i ponavljanje gesti učine praznim „*spomen*“ kojega smo pozvani činiti. Kada je prisutno slijepo povjerenje u formule ili uskim korištenjem propisanih riječi i rubrika, riskira se upasti u izraze koji poprimaju magičan okus, kao „*transupstancijacija*“, riječ koja nas vraća u mračno doba Konstantinove crkve.

Isusova je prisutnost realna, no kruh ostaje kruh, vino ostaje vino, iako postaju simboli, opipljivi znakovi njegove ljubavi koju je na nas prenio. Njegovo tijelo nije „*pod prilikama kruha*“, niti „*s*“ kruhom niti „*u*“ kruhu niti „*umjesto*“ kruha: jednostavno „*je kruh*“.

Ako su riječi različite, prema shemama tekstova, bit večere – poruka koju nam nosi – jednaka je za sva četiri izvještaja a Ivan ju jednako tako izriče u pranju nogu.

Euharistija ili Gospodnja večera, kako ju Pavao preferira zvati, simbol je života podijeljenog s Isusom i braćom u činu koji savršeno sažima Isusov život – život dan za druge koji svoj vrhunac ima u okrutnoj smrti iz ljubavi prihvaćenoj.

„*Stoga euharistijsko slavlje ostvaruje samo sebe kada čini da vjernici daruju „tijelo i krv“ – kao Krist – za braću*“ (Carlo Maria Martini).

„*Ako vam je potrebna moja krv, potražite me, nađite me i moći ćete svu popiti*“ govorio je Zeno Saltini.

U našim je Euharistijama Gospodin uistinu prisutan te nas poziva da budemo razlomljen kruh i postanemo raspoloživi i umrijeti zbog ljubavi, ako to bude potrebno: „*Dao sam vam primjer jer kao što sam ja činio, tako i vi činite*“ (Iv 13,15). Mi se hranimo Kristom koji nam daje snagu i sposobnost da postanemo hrana za druge, život za druge.

Piše Juan Mateos: „*Prihvaćajući Isusa koji daje samog sebe kako bi priopćio život, čovjek preobražava sebedarje u načelo a poslanje je kršćanske zajednice vidljivim učiniti božansku velikodušnost po vlastitoj velikodušnosti.*“ S Isusom i **kao** Isus, angažiramo se da naš život postane dar ljubavi te da vidljivim pokažemo milosrđe; isto tako da budemo kruh (odnosno izvor života za druge) i vino (to jest radost i veselje zbog ljudi koje susrećemo).

Kruh i vino su tijelo i Kristova krv, no primiti ih i prihvatiti pretpostavlja volju osobno se dati kao lomljeni kruh za braću. „*Euharistija me čini osjetljivim za sve oblike gladi braće: glad za kruhom, glad za ljubavlju, glad za razumijevanjem, glad za opraštanjem a napose glad za Bogom*“ (Fernando Armellini).

U „*Ribar*“, pjesnički govoraše Fabrizio de Andrè: „*Prolio je vino i kruh razlomio tko govoraše žedan sam, gladan sam*“.

„Reče im Isus: *„Ja sam kruh života. Tko dolazi k meni, neće ogladnjeti; tko vjeruje u mene, neće ožednjeti nikada.“* (Iv 6,35). Ništa nam drugo ne treba!

Stoga je nužno da, ono što činimo kao spomen u euharistijskom slavlju, prenesemo s oltara u život kako bismo imali udjela u toj ponudi – i osobno pred Bogom; inače bi „*misa*“ za nas postala samo jedna laž. „*To bi trebao biti smisao Euharistije osvježene od krutih ritualnih shemi na koje smo naučili živjeti*“ (Ernesto Balducci).

Pavao (1 Kor 11,25) zaključuje izvještaj večere – najprije – s pozivom: „*Ovo činite kad god pijete, meni na spomen*“, odnosno činite jednako tako, činite isto. Naravno, ne odnosi se na geste nego na ono što te geste znače, kako bi se aktualizirala Božja prisutnost u okupljenoj zajednici koja zahvaljuje za djelo spasenja po Isusu ostvareno i to njegovim darivanjem zbog ljubavi a ne zbog „*žrtve*“ (na latinskom *hostia* znači žrtva, dvoznačan izraz kojim se označava da netko biva žrtvovan za nekog drugog).

Činiti spomen ne znači samo „*sjećanje*“ u apstraktnom smislu, nego učiniti ga realnim, „*posadašnjiti ga*“. Isus se svojim tijelom posadašnjuje samo ako zajednica – Božji narod okupljen u njegovo ime – i sama postane ud Kristova tijela. Time obnavlja vlastitu vjernost Božjoj Riječi, ostaje u skladu s njegovim stvarateljskim djelovanjem, prihvaća neprestani dotok njegova dara čime ga dalje pretvara u nove oblike bratstva i dijeljenja kako bi bila zajednica u kojoj se živi istinsko iskustvo zajedništva.

Pavao kaže da smo mi Kristovo tijelo a na to nas podsjeća i Ernesto Balducci: „*Pravo Gospodinovo tijelo nije ono koje je u hostiji, nego smo to mi. Stvarnost sakramenta nije ono što je u hostiji nego je čovječanstvo, jer mi smo Gospodinovo tijelo*“ (...) „*Mi moramo stvarati jedno tijelo*“.

„*Ovo činite meni na spomen*“ – izraz je njegove posljednje volje, Oporuke dane onima koji slušaju njegovu riječ. To je više od obreda; to je zadatak, služba, preuzeti na sebe rizik vlastita života („*razlomiti*“ *tijelo* i „*proliti*“ *krv*) za dobro mnogih (Ortensio de Spinetoli).

U knjizi Postanka izvještava se kako je zmija razlomila sklad između Boga i ljudi (*Ako budete jeli s tog stabla bit ćete kao Bog*), no Isus – novi Adam – ponovno ga uspostavlja (*Tko jede tijelo moje i pije krv koju ja imam život vječni i ja ću ga uskrisiti u posljednji dan*).

Euharistija:

- nije magična transformacija ugljikohidrata u proteine i alkohola u krvna zrnca;
- nije kult za Boga, nego trenutak u kojem se Bog nudi i svakoga od nas poziva da postanemo dar za drugoga;
- nije utješni bijeg za pobožne osobe, nego je riskirati vlastiti život u potpunom sebedarju;
- nije obred nego je znak koji dok pokazuje jednu stvar, u stvari označava drugu: vidimo razlomljen krug i proliveno vino, no to je Kristovo tijelo i krv za nas prolivena, koje nam pokazuje vjernost božanskom naumu bezuvjetne i neograničene ljubavi;
- nije neka ceremonija nego trenutak u kojem nas Otac obasipa nježnom ljubavlju i traži da – **s njime te kao i on** – hodimo prema drugima, čime On odstranjuje naše nečistoće i uvećava naše sposobnosti za ljubiti. Trenutak je to za nas potpunog i besplatnog opraštanja koje se svima daje jer „*besplatno primiste, besplatno dajte*“ (Mt 10,8).

Pavao, koji prvi govori o Gospodnjoj večeri, na prekrasnoj stranici prve poslanice Korinćanima žestoko napada one koji prisustvuju euharistijskoj večeri bez osjećaja za bratsko dijeljenje i duha uzvratne ljubavi: „*Kad već dajem ta upozorenja, ne mogu pohvaliti što se ne sastajete na bolje, nego na gore. Ponajprije čujem, djelomično i vjerujem: kad se okupite na Sastanak, da su među vama razdori. Treba doista da i podjela bude među vama da se očituju prokušani među vama. Kad se dakle tako zajedno sastajete, to nije blagovanje Gospodnje večere: ta svatko se pri blagovanju prihvati svoje večere te jedan gladije, a drugi se opija. Zar nemate kuća da jedete i pijete? Ili Crkvu Božju prezirete i postidujete one koji nemaju? Što da vam kažem? Da vas pohvalim? U tom vas ne hvalim. Doista, ja od*

Gospodina primih što vama predadoh: Gospodin Isus one noći kad bijaše predan uze kruh, zahvalivši razlomi i reče: "Ovo je tijelo moje - za vas. Ovo činite meni na spomen." Tako i čašu po večeri govoreći: "Ova čaša novi je Savez u mojoj krvi. Ovo činite kad god pijete, meni na spomen." Doista, kad god jedete ovaj kruh i pijete čašu, smrt Gospodnju navješćujete dok on ne dođe. Stoga, tko god jede kruh ili pije čašu Gospodnju nedostojno, bit će krivac tijela i krvi Gospodnje. Neka se dakle svatko ispita pa tada od kruha jede i iz čaše pije. Jer tko jede i pije, sud sebi jede i pije ako ne razlikuje Tijela. Zato su među vama mnogi nejak i nemoćni, i spavaju mnogi. Jer kad bismo sami sebe sudili, ne bismo bili suđeni. A kad nas sudi Gospodin, odgaja nas da ne budemo sa svijetom osuđeni. Zato, braćo moja, kad se sastajete na blagovanje, pričekajte jedni druge" (! Kor 11,17-33). Za Pavla, ili postoji zajedništvo s Kristom i braćom ili nema Euharistije te postajemo krivci Kristova Tijela i Krvi jer prekid s braćom iskripljuje smisao večere a to je Zajedništvo u Euharistiji.

„Važna činjenica euharistije nije materijalnost zajedničkog blagovanja nego iskustvo koje predstavlja. To jasno pretpostavlja da je euharistija simbol dijeljenog života: život koji se dijeli s Isusom, realno prisutnim, također i s braćom ujedinjeni u istom naumu i istoj sudbini; u istovjetnoj ljestvici vrijednosti, istovjetnoj nadi i istovjetnoj obvezi postići one ideale ljudskog suživljenja koje je vlastito vjeri evanđelja“ (Josè Maria Castillo).

Doista, zajednica je ta koja slavi a prezbiter predsjedava tom slavlju.

Obveza je to koju preuzima pojedinac u zajednici, shvaćena kao mjesto djelovanja Duha, a ne djelovanja prezbitera, koji „*uprisutnjuje Gospodina*“, obveza koja se izriče u blagovanju kruha i pijenju vina, Isusova Tijela i Krvi, odnosno u angažiranju postati kruh i vino kako bi ljudima dali snagu i radost.

Ovako napisao Marko u 16,14: „*Ukaza se Jedanaestorici dok bijahu za stolom*“, a kod Ivana 20,26: „*I nakon osam dana bijahu njegovi učenici opet unutra, a s njima i Toma. Vrata bijahu zatvorena, a Isus dođe, stade u sredinu i reče: "Mir vama!"*“

Zajedništvo kojemu vjernici teže i koje biva izraženo u Euharistiji ostvaruje se po božanskoj inicijativi kojoj se vjernici otvaraju.

To je Božje djelovanje koje, u vjeri prihvaćeno, stvara prostore odnosâ te hrani životne razmjene.

Da bi obred postao sakramentom, potrebno je da prevede vjeru Crkve i stvori vršenje jednog realnog i povjerljivog pripuštanja Bogu kao počelu i izvoru naše egzistencije. Ako se to ne ostvari, obred nije životna gesta, ne izražava snagu novosti i milosti, to jest ne uzdiže obred u sakrament.

„Ako Euharistija ne uvodi u novost života i time u obostrani dar, ako ne uspijeva rasprostraniti taj preljevanje koji bi nas obuzeo; ako ne uspijeva hraniti duhovnu povezanost u koju smo uronjeni, nije djelotvorna, odnosno nije mjesto božanskog djelovanja i time nije sakrament vjere Crkve te gubi svoju vrijednost“ (Carlo Molari).

Stoga, svaki put kada čujem duge raspre o međuzajedništvu, na pamet mi odmah dolazi jedna glupa misao: Šiti i Suniti, ujedinjeni oko Kurana a ideološki podijeljeni, s velikim se zadovoljstvom međusobno ubijaju, i to u ime Boga! Onome koji prigovara da su to protestantske ideje, odgovaram da protestanti nisu gospodari Evanđelja. No, polemika ne vodi ničemu doli razdvajanju a težimo za ekumenizmom. Zar Isus nije rekao svojim učenicima: „*svi ste vi braća*“?

U kršćanskom je životu važnost euharistijske večere toliko velika da treba biti stožer svake zajednice ujedinjene u Isusovo ime. Doista, euharistijska se večera od početka slavila u kućama kršćana (koje su pogani nazivali 'ateisti' to jest bez boga religijâ), kada još uvijek nisu postojali novozavjetni spisi, kako nam to piše Pavao u prvoj poslanici Korinćanima. No, ima još nešto:

Prije smrti, Isus je u jednom činu anticipirao događaje koji će se uskoro obistinuti: njegov će život biti dan za ljude, njegovo tijelo razlomljeno, njegova krv prolivena zbog ljubavi. Učinio je to to u zajednici za koju je On znao da će ga zaniijekati, izdati i napustiti.

Euharistija je bilo zadnji čin kojega je za života ostvario te prvi kao Uskrsli. Učenicima iz Emausa, koji nisu vjerovali u njegovo uskrsnuće, izgubljeni i bez nade, Isus objašnjava, tumači Pisma, slavi Euharistiju i oživljava ih: „*I dok su tako razgovarali i raspravljali, približi im se Isus i pođe s njima. Ali prepoznati ga - bijaše uskraćeno njihovim očima. (...) "O bezumni i srca spora da vjerujete što god su proroci navijestili!" (...) Dok bijaše s njima za stolom, uze kruh, izreče blagoslov, razlomi te im davaše. Uto im se otvore oči te ga prepoznaše.*“

Euharistija prefigurira njegovu smrt te je sigurnost njegova Uskrsnuća, time i našega.

U evanđeljima je svaka gozba – kako to kaže i izraz – zajedničko dijeljenje te govori, više ili manje otvoreno, o Euharistiji, ali je ona napose u dijeljenju kruhova (Marko 6,34-44 i 8,1-10; Luka 9,12-17 i Ivan 6,5-13). U tim izvještajima evanđelisti upotrebljavaju iste riječi koju Isus izreče na Večeri. Poziva učenike da svima podijele kruh – bez razlike – a u Ivanovu izvještaju on sâm je taj koji ga dijeli.

„*Kažu neki da za često pričješćivanje treba biti svet. Nije istina. To je prijevara. Pričest je za onoga tko želi postati svet, a ne za svete; lijek se daje bolesnima, kao što se hrana daje slabima*“ (Ivan Bosco).

„*Ne recite da ste grešnici, da imate previše jâdi i da zbog toga ne možete pristupiti svetoj Pričesti. Bilo bi kao da ste previše bolesni i da zbog toga ne želite niti liječnika niti lijek*“ (Ivan-Baptiste-Marie Vianney).

Fernando Armellini kaže: „*Kada bi Euharistija bila nagrada za pravedne, zasigurno nitko se ne bi usudio primiti je. No, ona nije hrana za anđele; ona je hrana ponuđena ljudima hodočascima na zemlji, grešnicima, slabima, umornima, potrebnima pomoći. U izvještaju ustanovljenja Euharistije, evanđelista Matej pripisuje Isusu riječi u trenutku u kojem učenicima nudi čašu vina: „Pijte iz nje svi. Ovo je krv moja, krv saveza, koja se za mnoge proljeva na otpuštenje grijeha“ (Mt 26,27-28). Nije za slavljenje vlastite čistoće i svetosti koja nas približuje euharistijskoj gozbi, nego da bi od Boga primili otpuštenje grijeha. Od onoga tko pristupa pričesti ne traži se moralna savršenost nego spremnost siromaha koje prepoznaje vlastitu nedostojnost i vlastitu bijedu te pristupa onomu koji ga može izliječiti. Tko s takvim raspoloženjem te poniznom i iskrenom vjerom prima pričest, euharistijski kruh postaje lijek, liječi sve moralne bolesti, zacjeljuje bilo koju ranu, pobjeđuje bilo koji grijeh*“. Znamo da je Crkva pozvala rastavljene na sudjelovanje u euharistiji, ali zabranjujući im pristupanje pričesti: znači to je kao da nekoga pozoveš na gozbu, ali da na njoj posti!

Kod Ivana (Iv 6,32-58), Isus otvoreno govori o sebi kao tijelu i krvi za život vječni: „*Reče im Isus: "Zaista, zaista, kažem vam: nije vam Mojsije dao kruh s neba, nego Otac moj daje vam kruh s neba, kruh istinski; jer kruh je Božji Onaj koji silazi s neba i daje život svijetu." Rekoše mu nato: "Gospodine, daj nam uvijek toga kruha." Reče im Isus: "Ja sam kruh života. Tko dolazi k meni, neće ogladnjati; tko vjeruje u mene, neće ožednjati nikada.*“

Iv 6,48-58: „*Ja sam kruh života. Očevi vaši jedoše u pustinji manu i pomriješe. Ovo je kruh koji silazi s neba: da tko od njega jede, ne umre. Ja sam kruh živi koji je s neba sišao. Tko bude jeo od ovoga kruha, živjet će uvijek. Kruh koji ću ja dati tijelo je moje - za život svijeta." Židovi se nato među sobom prepirahu: "Kako nam ovaj može dati tijelo svoje za jelo?" Reče im stoga Isus: "Zaista, zaista, kažem vam: ako ne jedete tijela Sina Čovječjega i ne pijete krvi njegove, nemate života u sebi! Tko blaguje tijelo moje i pije krv moju, ima život vječni; i ja ću ga uskrisiti u posljednji dan. Tijelo je moje jelo istinsko, krv je moja piće istinsko. Tko jede moje tijelo i pije moju krv, u meni ostaje i ja u njemu. Kao što je mene poslao živi Otac i ja živim po Ocu, tako i onaj koji mene blaguje živjet će po meni. Ovo je*

kruh koji je s neba sišao, ne kao onaj koji jedoše očevi i pomriješe. Tko jede ovaj kruh, živjet će uvijek."

Pa ipak, upravo Ivan, koji tim izrazima govori o daru kojega Isus čini svojim tijelom i krvlju, ne donosi izvještaj pashalne večere te ga zamjenjuje pranjem nogu. Doista, Euharistija „*nije utješni bijeg nego životni rizik i potpuni dar samoga sebe*“ (Salvatore Frigerio), koji ide do toga da postanemo robovi zbog ljubavi, kao kada – u Euharistijskom slavlju – Isus često dolazi služiti nam, kako to reče Luka 12,37: „*Blago onim slugama koje gospodar, kada dođe, nađe budne! Zaista, kažem vam, pripasat će se, posaditi ih za stol pa će pristupiti i posluživati ih.*“

No, čini se da ima više onih koji žele da im se služi od onih spremnih na služenje.

EUHARISTIJA - VEČERA GOSPODNJA

1 Kor 11,23-25	Mt 26,26-29	Mk 14,22-25	Lk 22,14-20
Gospodin Isus one noći kad bijaše predan			Kada dođe čas
			Sjede Isus za stol
	I dok su blagovali	I dok su blagovali	
			i apostoli s njim. I reče im: "Svom sam dušom čeznuo ovu pashu blagovati s vama prije svoje muke
uze kruh	uze Isus kruh	on uze kruh	
zahvalivši	izreče blagoslov	izreče blagoslov	
razlomi	pa razlomi	pa razlomi	
	dade svojim učenicima	da im	
i reče:	i reče:	i reče:	Jer kažem vam:
			neću je više blagovati dok se ona ne završi u kraljevstvu Božjem
	Uzmite	Uzmite	
	i jedite		
ovo je tijelo moje	ovo je tijelo moje.	ovo je tijelo moje.	
za vas			
ovo činite meni na spomen.			
	Zatim	I	I
Tako			
i čašu	uze čašu	uze čašu	uze čašu

	Zahvali	Zahvali	zahvali
	I dade im	I dade im	
		I svi su iz nje pili.	
govoreći:	govoreći	A on im reče:	i reče:
	Pijte iz nje svi.		uzmite je i razdijelite među sobom
ova čaša novi je Savez u mojoj krvi	Ovo je krv moja, krv Saveza,	Ovo je krv moja, krv Saveza,	
	koja se za mnoge prolijeva	koja se za mnoge prolijeva.	
	na otpuštenje grijeha		
		Zaista,	
	A kažem vam: ne, neću od sada piti od ovog roda trsova do onoga dana kad ću ga - novoga - s vama piti u kraljevstvu Oca svojega.	kažem vam, ne, neću više piti od ovoga roda trsova do onoga dana kad ću ga - novoga - piti u kraljevstvu Božjem	Jer kažem vam, ne, neću više piti od roda trsova dok kraljevstvo Božje ne dođe."
			I uze kruh, zahvali, razlomi i dade im govoreći:
			ovo je tijelo moje koje se za vas predaje.
Ovo činite kad god pijete, meni na spomen.			Ovo činite meni na spomen.